

<https://www.op.se/2025-06-29/fabodar-blir-kulturarv-har-betytt-mycket-i-jamtland/>

Föllinge

Fäbodar blir kulturarv: "Har betytt mycket i Jämtland"

29 juni 2025 20:00

Nyligen blev fäbodkulturen erkänd som ett immateriellt kulturarv av Unesco. I dag finns bara ett fåtal fäbodar kvar i drift – en kultur som har präglat Jämtland i århundraden.

Maja Finn Text

Mellan den 30 juni till 6 juli arrangerar länsstyrelsen fäbodveckan. Anna och Åke Erikssons fäbod i Skalbodarna är en av flera som väljer att öppna upp dörrarna för allmänheten.

Mellan den 30 juni till 6 juli arrangerar länsstyrelsen fäbodveckan. Anna och Åke Erikssons fäbod i Skalbodarna är en av flera som väljer att öppna upp dörrarna för allmänheten.

Bild: Maja Finn

Så sent som i december i fjol blev fäbodkulturen erkänd som ett immateriellt kulturarv av Unesco för att öka kunskapen om dess betydelse i både Sverige och Norge.

Anna och Åke Eriksson driver Skalbodarnas fäbod i Skärvången, som har överlevt i närmare nio generationer. Unesco:s erkännande är viktigt när vindarna av en förändrad samtid blåser allt kraftigare.

– Det är klart att det blir ett uppsving när fler börjar förstå värdet av det. Men det är egentligen bara ett avstamp, det är nu jobbet kommer för att bevara det, säger Åke Eriksson.

Fäbodbruket har funnits i Jämtland i århundraden. Förut fanns tusentals aktiva fäbodanläggningar, i dag beräknas 90 vara kvar i drift, enligt länsstyrelsen i Jämtland.

– Här i Jämtland har fäbodkulturen betytt mycket och har en stark historisk förankring, säger Anna Eriksson.

Åke och Anna Eriksson har varit gifta i 37 år, men har känt varandra betydligt längre än så. När de växte upp var deras familjers fäbodanläggningar grannar.

Bild: Maja Finn

Fäbodbruk innebär att man flyttar djuren till andra betesmarker under sommaren för att utnyttja foderresurser och spara vinterfoder. Ofta sker det uppe i fjällterrängen i Jämtland, där det finns gott om bete.

Under sommaren flyttas parets kor från Skärvången upp till Skalbodarna, cirka fem kilometer längs en grusväg.

– Utan bete har du ingen produktion och inga djur som lever. Grunden för allt lantbruk är bete på sommaren och att skaffa vinterfoder, säger Åke Eriksson.

De

har cirka 35 kor av raserna Hereford och fjällko. Varje år föds 10–12 kalvar. Marken är på cirka 100 hektar. Vissa kor bär bjällror för att de ska höras var de befinner sig.
Bild: Maja Finn

De öppna betesmarkerna från fäbodbruket är viktiga för den biologiska mångfalden, eftersom de motverkar igenväxning och skapar en miljö för växter och djur att leva i, berättar de.

Men det finns fler yttre faktorer som hotar fäbodarnas överlevnad, enligt paret. Bland annat klimatförändringarna, som har gjort sig påmind under de senaste åren.

– Jorden blir blötare och blötare, det blir svårare att hantera och bruka marken och vi tar oss inte ut till ställen som vi gjorde förr, säger Åke Eriksson.

Anna Eriksson fortsätter:

– De här stabila väderperioderna tycker jag har blivit kortare.

På sängarna inne i fäboden finns kvarlämnade signaturer och meddelanden från personer som bott där eller hälsat på, berättar Anna Eriksson.

Bild: Maja Finn

En annan faktor är ekonomin. Förutom avkastningen på kött får de fäbodbetesersättning, som bestäms utifrån antal djurenheter och hektar mark. Men under åren har de behövt ha bisysslor inom barnomsorg och taxikörning. De tillverkar även ullstrumpor i småskalig produktion.

– Det är kul att testa annat, men kunde man skulle vi leva helt och hållet på jordbruket, säger Anna Eriksson.

Anna och Åke Eriksson hoppas att fler får upp ögonen för fäbodarnas betydelse och vikten av att äta lokalproducerad mat. För andra året i rad arrangerar länsstyrelsen i Jämtland en fäbodvecka för att uppmärksamma kulturen.

Skalbodarna är en av flera fäbodar i Jämtland som väljer att öppna sina dörrar för allmänheten under veckan.

Solcellerna på taket håller igång elstängslet.
Bild: Maja Finn

Korna

slaktas efter cirka tre betessäsonger, då det är mer smak i köttet, berättar Anna Eriksson.
Bild: Maja Finn

Paret

har nyligen gått med i Jämtland och Härjedalen regionala fåbodföreningen, som verkar för att bevara

och främja fäbodarna.

Bild: Maja Finn

– Jag tror att det framför allt kan bidra till bilden av vad en fäbod är. I dag har nog många kvar den stereotypa bilden av fäboden som små grå hus med kor som går runt, säger Anna Eriksson.

Vissa fäbodar har fortfarande årlig produktion, andra har förvandlats till fritidsboenden och en del tar emot besökare. Några arrenderar fäbodar under somrarna.

– Många djur behövs i skogen, och att lantbrukare har möjlighet att låna eller hyra en fäbod under somrarna. Allt bete ska uppmuntras för att fäbodens framtid ska fortsätta, säger Åke Eriksson.

Maja Finn

maja.finn@bonniernews.se

063-16 16 16